

Thông cáo: Liên minh cứu sông Mê Công kêu gọi thực hiện đánh giá tác động xuyên biên giới mới và đình chỉ đập Pak Lay

Liên minh Cứu sông Mê Công, liên minh gồm các tổ chức phi chính phủ, các nhóm cộng đồng và những người có chung mối quan tâm trong khu vực Mê Công, đưa ra lời kêu gọi triển khai Đánh giá tác động môi trường xã hội xuyên biên giới (TBESIA) và tác động tích lũy (CIA) mới của dự án xây dựng đập Pak Lay do chất lượng kém của bản đánh giá tác động hiện tại. Pak Lay là con đập thứ 4 trên dòng chính sông Mê Công tại Lào và mới được Ủy hội sông Mê Công khởi động thủ tục tham vấn trước.

Mục đích của TBESIA/CIA đập Pak Lay là “cung cấp thông tin kịp thời cho những nhà hoạch định chính sách về các tác động môi trường xã hội xuyên biên giới và tích lũy có thể xảy ra”.¹ Tuy nhiên, do mắc phải những sai sót nghiêm trọng nên bản đánh giá này không cung cấp được cơ sở đáng tin cậy cho việc ra quyết định về tác động xuyên biên giới tiềm tàng. Hơn nữa nó cũng không tạo điều kiện cho sự tham gia đúng nghĩa vào quá trình ra quyết định trên cơ sở cung cấp đầy đủ thông tin.

Phần lớn báo cáo TBESIA/CIA của đập Pak Lay được cắt dán từ báo cáo của đập Pak Beng công bố năm 2015. Hệ quả là báo cáo này sai sót và lỗi thời, với hầu hết dữ liệu và tài liệu tham khảo được lấy từ trước thời điểm năm 2011.

Báo cáo đánh giá về đập Pak Lay không dựa trên các nghiên cứu có sẵn, bao gồm cả các nghiên cứu được thực hiện bởi Ủy hội sông Mê Công (MRC). Báo cáo này còn khẳng định một cách không chính xác rằng Đánh giá môi trường chiến lược năm 2010 của MRC (SEA) về các đập dòng chính hiện không có sẵn². Các quy định luật pháp về môi trường³- xã hội có liên quan là không đầy đủ và lỗi thời⁴.

Báo cáo đánh giá về đập Pak Lay cũng không tham khảo Nghiên cứu Hội đồng do MRC thực hiện trong 6 năm với kinh phí 4,7 triệu USD để đưa ra cơ sở khoa học đáng tin cậy về tác động môi trường, xã hội và kinh tế từ các dự án phát triển tại khu vực Mê Công. Trong khi đó, kết quả của nghiên cứu này nhằm tăng cường cho các nước thành viên về quy trình lập kế hoạch và thông báo các biện pháp phòng ngừa, giảm nhẹ hoặc bù đắp cho phát triển tài nguyên nước.

Ít nhất 90% phần Điều kiện xã hội cơ bản trong TBSEIA/CIA của đập Pak Lay được sao chép trực tiếp⁵ từ Báo cáo đánh giá về đập Pak Beng⁶, kể cả ảnh, bảng biểu và văn bản. Cần lưu ý rằng đánh giá kỹ

¹ Báo cáo TBESIA/CIA của Pak Lay tại: <http://www.mrcmekong.org/topics/pnncaprior-consultation/pak-lay-hydropower-project/>

² Trang 38

³ Phần 1.7.1 (trang.27-28) và Phần 1.7.3, Trang 31-35.

⁴ Các quy định, chính sách liên quan như Luật Tài nguyên nước (2017), Luật Bảo vệ Môi trường sửa đổi (2012), Chính sách phát triển thủy điện bền vững (PSHD) (2015), và Hướng dẫn triển khai PSHD (2016) không được đề cập.

⁵ Phần 3.8

⁶ <http://www.mrcmekong.org/assets/Consultations/PakBengBengHydropowerProject/19.Transboundary+Environmental+and+Social+Impact+AssessmentCumulative+Impact+Assessement.pdf>

thuật của MRC về đập Pak Beng “khuyến nghị mạnh mẽ việc cập nhật dữ liệu kinh tế-xã hội.”⁷ Trong khi Báo cáo đánh giá về đập Pak Beng mắc phải những sai sót trong cập nhật dữ liệu kinh tế xã hội thì đánh giá TBSEIA/CIA của đập Pak Lay không thể được coi là cơ sở đáng tin cậy về các điều kiện xã hội ở hạ lưu sông Mê Công.

Phản Tác động và Giảm nhẹ tác động môi trường nhấn mạnh rằng sau khi thực hiện giảm nhẹ tác động thì tất cả các tác động từ đập Pak Lay sẽ không đáng kể hoặc nếu có cũng mang tính tích cực.⁸ Tuy nhiên báo cáo không đưa ra được bằng chứng hỗ trợ cho nhận định này mà cũng được sao chép từ đánh giá về đập Pak Beng. Trong khi đó, đánh giá kỹ thuật của MRC về đập Pak Beng đã xác định rằng mối quan ngại chính là thiếu bằng chứng; và khuyến cáo rằng nhà phát triển đập cần "cung cấp bằng chứng mạnh mẽ hơn về hiệu quả của các biện pháp giảm nhẹ tác động được đề xuất, hoặc thừa nhận sự không chắc chắn và điều chỉnh kết quả đánh giá."⁹

Rõ ràng công chúng không được tham gia đúng nghĩa vào quá trình chuẩn bị báo cáo về đập Pak Lay. Đơn cử, phần Tham vấn công khai trong báo cáo cũng là một bản sao gần như chính xác từ báo cáo đập Pak Beng, thay đổi lớn nhất chỉ là tên đập. Tuy nhiên những người viết báo cáo thậm chí quên đổi tên công ty đầu tư vì thế báo cáo về đập Pak Lay vẫn đề cập đến Datang – đơn vị phát triển đập Pak Beng.¹⁰

Tại Diễn đàn Kinh tế Thế giới về ASEAN gần đây tại Việt Nam, Thủ tướng Lào Thongloun Sisoulith phát biểu rằng, “Từ nay, việc xây dựng các đập thủy điện ở Lào phải trải qua các nghiên cứu cẩn trọng” và “trên cơ sở các nghiên cứu chất lượng, tuân thủ các tiêu chuẩn quốc tế và khoa học”.¹¹

Rõ ràng, TBESIA/CIA của đập Pak Lay không thể được coi là chất lượng hàng đầu, mang tính khoa học hay đạt tiêu chuẩn quốc tế. Cần đề xuất một báo cáo TBESIA/CIA mới cho đập Pak Lay. Để được coi là đáng tin cậy, báo cáo mới này phải dựa trên các nghiên cứu cập nhật, tiến hành tham vấn đúng nghĩa với các cộng đồng có khả năng bị ảnh hưởng, bao gồm cả những cộng đồng ở các nước láng giềng, và phải tuân theo các tiêu chuẩn quốc tế. Hơn nữa, đập Pak Lay cần phải đình chỉ cho đến khi báo cáo mới được hoàn thành. MRC phải dừng thủ tục tham vấn trước với dự án này và yêu cầu các đánh giá chất lượng nhằm phục vụ cho quá trình tham vấn thực chất trên cơ sở được cung cấp đầy đủ thông tin.

Liên minh Cứu sông Mê Công

Ngày 20 tháng 9 năm 2018

⁷ Ban thư ký MRC (2017, p.78) Báo cáo đánh giá kỹ thuật: Tham vấn trước dự án Thủy điện Pak Beng. Nguồn: <http://www.mrcmekong.org/topics/pnpca-prior-consultation/pak-beng-hydropower-project/>

⁸ Phụ lục B, Trang 293-297.

⁹ Ban Thư ký MRC (2017, Trang 78) Báo cáo kỹ thuật: Tham vấn trước dự án Thủy điện Pak Beng

¹⁰ Xem trang 270 và 274

¹¹ http://www.vientianetimes.org.la/FreeContent/FreeContent_Development_of_215.php